

ג ל י ר נ ו ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן
ס נ ה ס נ י ח

ב"ה

פ ר ק ל"ה ס - ל"ד

פ ר ש ת מ ש ר ת - מ ס ע י (ת ס"ג)

א. דעות שונות לרבותינו בטעם מצות עשה שנצטוו ביה דין של ישראל לסלח
מכה נפש בשגגה מעירו ולחושבו בערי המקלט סנ' (כ"ה) והוסיפו אותו הפנה
אל עיר מקלטו.

רמב"ם מורה נבוכים מאמר ג' פרק מ"ו אמנם היות רוצה בשגגה בולח - הוא,
להסקיט נפש גואל הדם עד שלא יראה מי שבאה התקלה חזאה על ידו.

ספר החנוך: מטרסי המצוה הזאת, לפי טענין הרציחה חמורה עד מאד שבה חטאתה
העולם... ולכן ראוי למי שהרג אפילו טונג - מכיון שבאה הקלה גדולה כזו
על ידו - שיצטרע עליה צער גלות ססקול כמעט כצער מיתח, שנמרד האדם
מאותויו ומארץ מולדתו וסוכן כל ימיו עם זרים, ועוד יש תיקון העולם במצוה
כמו שבאר הכתוב, שינצל עם זה מיד גואל הדם לכל יהרגו על לא חמס בכפיו,
שהרי טונג היה, ועוד תועלת בדבר, לכל יראו קרובי המוכה את הרוצח לעיניהם
תמיד במקום שנעטה הרעה - וכל דרכי התורה נועם וכל נתיבותיה שלום.

סד"ל:... והנה בדורות הראשונים בטרם יהיו העמים מסודרים תחת מלך ושרים,
וסופטים ושרים, הייתה כל מספחה נוקמת נקמתה ממספחה אחרת, והקורב יותר
אל הנחרג היה חייב לנקום מיתחו. והתורה העמידה סופטים ושרים ונסלה
הנקמה מיד היחידים, ומסרה אותה לכל העדה. והנה כשהיתה הרציחה בידו,
יתכן להסקיט את הגואל, כי יאמרו לו: הנח להם לסופטים, הם יחקרו הדבר, ואם
בן מות הוא ימיתוהו; אבל כשהיתה ההריגה בטונג, לא היה אפשר להסקיט את
הגואל, ולחקריתו לאות מי שהרג את אביו יסאר ללא עונס, כי היה נזק לו
וליודעיו כאלו אינו אוהב את אביו; מאחר שאינו נוקם את נקמתם, וחדנה
בזאת לא היה אפשר לעקור אותה בבת אחת, וראתה החכמה האלוהית טאם יח
גואל הדם נענש מיתח בנקמה את קרובו הנחרג בטונג, עדיין לא יפגעו כל
הגואלים ולא רובם מעטות נקמת קרוביהם, ועל ידי זה ירבו הנחרגים ללא הרעלה,
וגם יגדל הצער והנזק כמספחה אחת, כי אחד סקרה לה המקרה הרע שנחרג אחד
מאנשיה בשגגה, עוד יהיה אחד מהם נענש מיתח על סנס נקמת אחיו; גם איננו
רחוק שבטעה טחיה הגואל יוצא ליהרג - יחקום העם על הסופטים וירבו קלקול
באומה. לפיכך מה עשתה התורה? הניחה זכות לגואל לנקום מיתח קרובו, אבל
קבעה מקום מקלט לנוק סמה הרוצח, ולא יוכל הגואל לבוא סם ולחרגו.

מהי משרת ערי המקלט לפי הדעות הנ"ל?

ב. י"ד רס"י - רמב"ן ד"ה את סלס הערים.

1. מה הן קוסדות הרמב"ן על דברי רס"י וכיצד הוא מיסבן?
2. מה ענין הסוסק דברים ל"א ס"ז המובא בדברי הרמב"ן לכאן?
3. האם מתאימים דברי הרמב"ן האחרונים (החל מן ועל דרך הסוס נראה
בעיני לידיעותינו הגאוגרפיות היוס?)

ג. כ"ה ויסב בה עד מות הכהן הגדול.
אברבנאל: למח תלה יסיבת הרוצח בעיר המקלט עד מות הכהן הגדול?
מה עונים לסאלת ד' רס"י רמב"ם, רמב"ם, אברבנאל, עקדת יצחק, ספורנו,
סד"ל ומה ההבדל בין ביטוחיהם?
רמב"ם מ"ג מאמר ג' פרק ס': ותלה חזירתו במות האיש אשר הוא הנכבד בבג
אדם והאהוב לכל ישראל; שבנה תנוח דעת הגואל אשר נהרג קרובו, סזה ענין
טבעי לאדם, כל מי שחקראו צרה - כסתבוא גם כן לוולתו כיוצא בה או
גדולה ממנה, ימצא נחמה בזה על מקרהו, ואין במקרה מות בני אדם אצלנו
יותר גדול ממות כהן גדול.

אברבנאל: ואמר שיסב בה עד מות הכהן הגדול. לפי שהיה סר וגדול בישראל
וקדוש לאלוהיו ובמותו כל העם יחד ויהי יתן אל לבו, כי ימי האדם כצל
ולמה לא יסיר מרעיוניו נקמת דם קרובו ולחקרית ברציחות ובהריגות - ומחר
גם גואל הדם לקבר יוכל, ולכן יסקוס לבבו ורתיתח דמו וסרה קנאתו...
עקדת יצחק: מפני שעיר מקלטו היא תחת ממטלת הכהן הגדול בכלל כל ערי חלוצים
והם נתונים לו לכל עבדות הבית... וכשבא הרוצח לסס, זכה בו אדוני הארץ
להיות כאחז מכני עירו לכל צרכי העיר. מסיח ועבודותיה, וראתה חכמת
האלוקים סלג ימשול בו רק ימי מלך אחד. ולזה במקום הכהן שהוא מלך עליהם -
ישוב אל אחוזתו.

ס"ל הנכפון כדברי ספורנו ואמסר לומר קרוב למח סכת בעלת סנה כלולתה
לדי סחמה הכהן הגדול החדס אהוב לעם, וחרבה חסמחה בקומו כי ישובו
חגולים לארצם, אך קסה: כי הכתוב אמר: "עד מות הכה"ג ולא יעד עמד כהן
אחר". ואולי יס לומר, כי הכהן מכפר על חטאות ע"י חקרבנות, והכה"ג
מכפר עוד יותר, כי לכך צוה לטרה בידם הכפזים, ומיתח הכה"ג היא כפרה
טאין למעלה ממנה, והיא חכפר על הרציחה בטונג, שהיא קסה מכל סאר חטאות.